

6. 12. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Časové účinky nálezu Pl. ÚS 4/2014 ve světle aktuální rozhodovací praxe Ústavního soudu

Pro připomenutí sluší se na úvod uvést, že v citovaném nálezu plénium Ústavního soudu judikovalo, že ústavně konformním výkladem § 26 trestního řádu, souladným s čl. 38 odst. 1 Listiny, je nutno dospět k takovému závěru, že pokud příslušný návrh v přípravném řízení podává státní zástupce krajského nebo vrchního státního zastupitelství, je třeba aplikovat obecnou úpravu místní příslušnosti soudů v trestním řádu a místní příslušnost okresního soudu určit podle kritérií stanovených v § 18 trestního řádu, tj. z množiny okresních soudů, v jejichž obvodech krajské nebo vrchní státní zastupitelství působí, zvolit ten, jehož místní příslušnost těmto kritériím odpovídá.

Ustanoveními § 15 odst. 3 věty druhé a odst. 5 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. [23/1994 Sb.](#), není (a nemůže být) dotčena věcná a místní příslušnost soudů podle trestního řádu; návrhy státních zástupců krajských státních zastupitelství a vrchních státních zastupitelství v přípravném řízení musí v souladu s čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod směřovat vůči okresnímu soudu příslušnému podle § 18 trestního řádu (bod 117 nálezu), a že v rozporu s čl. 38 odst. 1 Listiny by byl naopak takový výklad § 26 trestního řádu, podle kterého by bylo ponecháno na úvaze státnímu zástupci krajského nebo vrchního státního zastupitelství, jaký z okresních soudů v jeho obvodu zvolí, resp. ke kterému z nich příslušný návrh podá (bod 116 nálezu).[1]

Po vydání předmětného nálezu se ihned rozhořel spor ohledně jeho časových účinků, jelikož Ústavní soud v bodu 120 nálezu připomněl, že jím provedený ústavně konformní výklad napadených ustanovení předmětné vyhlášky nemá (srov. § 71 zákona o Ústavním soudu a contr.) bez dalšího dopad na následné hodnocení trestních řízení, v nichž byla napadená ustanovení aplikována.

Unie obhájců ČR[2] zastává názor, že právní závěry nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 4/14 ze dne 19. 4. 2016 musí být aplikovány i v dosud neskončených trestních řízeních, že v právním státě není možné připustit, aby soud rozhodoval na základě důkazu, který byl opatřen způsobem, který Ústavní soud označil za nezákonný, že důkaz získaný neústavním způsobem nemůže být podkladem pro rozhodnutí po datu vyhlášení nálezu a že doporučuje obhájcům v trestních řízeních dosud pravomocně neskončených, ve kterých jsou používány důkazy získané na základě příkazu místně nepřislušného soudu, podat návrh na jejich vyřazení ze spisu z důvodu jejich absolutní neúčinnosti.

V obdobném duchu se nese i argumentace Vrchního soudu v Praze uvedená v odůvodnění usnesení ze dne 30. 8. 2016, sp. zn. 3 VSPH 835/2016-B-315: „Zákonná pravidla pro určení příslušnosti soudů pro přípravné řízení trestní platila i před vydáním nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 4/14 o zákonnosti vyhlášky – jednacího řádu státního zastupitelství, a jako taková musí být respektována. Úvaha Ústavního soudu o časových účincích nálezu se vztahuje k posuzované vyhlášce, a ne k jiným zákonným předpisům, když příslušnost soudu je stanovena trestním řádem, a ne jednacím řádem státního zastupitelství. K případné nepřislušnosti jako vadě řízení lze přihlédnout v rámci přípustných opravných prostředků, popř. při hodnocení přípustnosti provedení důkazu, jenž byl nařízen nepřislušným soudem.“[3]

Zdá se však, že Ústavní soud (minimálně dva jeho senáty) mají na časové účinky nálezu Pl. ÚS 4/2014 odlišný názor.

Druhý senát Ústavního soudu v usnesení ze dne 17. 5. 2016, sp. zn. II. ÚS 1916/15 totiž judikoval, že: „Popsaný ustálený výklad byl zcela změněn nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016 sp. zn. Pl. ÚS 4/14, dle kterého je nově třeba místní příslušnost soudu určovat i v přípravném řízení výhradně dle obecných pravidel obsažených v § 18 trestního řádu (podrobněji viz bod 117 nálezu). Nicméně jak Ústavní soud v nálezu rovněž naznačil (viz jeho bod 120) , tato změna výkladu nemá bez dalšího dopad na následné hodnocení trestních řízení, ve kterých již byl v minulosti aplikován výklad dřívější. Takovýto závěr je třeba vztáhnout i na nynější věc. Z hlediska změn procesních předpisů platí, že zákonnost úkonů trestního řízení se posuzuje dle znění trestního řádu účinného v době jejich opatření a provádění (shodně nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014 sp. zn. Pl. ÚS 47/13, N 76/73 SbNU 351). V nynější věci sice formálně ke změně právní úpravy nedošlo, nicméně nálezem sp. zn. Pl. ÚS 4/14 zaujatý právní názor, resp. právní výklad tvorbě práva materiálně odpovídá. Takováto materiální změna právní úpravy týkající se pouze normy procesní, tedy normy sloužící pouze jako obslužný mechanismus k naplnění norem hmotných, stěžejí může vést k závěru o nesprávnosti či nepoužitelnosti nespočtu úkonů učiněných v již probíhajících trestních řízeních, v nichž se vycházelo z výkladu dosavadního, jehož změnu nebylo ostatně možno ani jakkoliv předvídat. Ústavní soud tak stěžovatelskou námitku místní nepřislušnosti Obvodního soudu pro Prahu 7 nepovažuje za důvodnou.“

Ke shodnému závěru dospěl i čtvrtý senát Ústavního soudu v usnesení ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1229/16: „Ústavní soud si je vědom, že v přístupu k dané právní otázce, tedy určení příslušnosti soudu k rozhodování v přípravném řízení v situaci, kdy návrh podává státní zastupitelství působící v obvodech více okresních (resp. obvodních) soudů, došlo k určitému posunu, a to v rámci nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/14. Ústavní soud však v tomto svém nálezu uvedl, že zde obsažený výklad vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů, nemá (srov. § 71 zákona o Ústavním soudu a contr.) bez dalšího dopad na následné hodnocení trestních řízení, v nichž byla příslušná ustanovení uvedené vyhlášky aplikována. Totéž se musí týkat i navazujícího výkladu ustanovení § 26 trestního řádu. Okresní soud v Pardubicích, jako jeden z okresních soudů, v nichž je činný státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze, tedy byl ve věci stěžovatelky příslušný k provádění úkonů v přípravném řízení.“

S ohledem na výše uvedené lze předpokládat, že i ostatní senáty Ústavního soudu budou bod 120 daného nálezu vykládat tak, že závěry, ke kterým Ústavní soud v tomto nálezu dospěl, nemají vliv na zákonnost úkonů trestního řízení již opatřených (resp. provedených) v dosud neskončených trestních věcech.

Mgr. Vladimír Janošek, Kobylí*,
advokátní koncipient

Autor působí v obchodní společnosti Továrek, Horký a partneři, advokátní kancelář, s.r.o. Tento článek není oficiálním stanoviskem advokátní kanceláře.

-
- [1] Pro účely tohoto článku byl shora uvedený výňatek z odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 4/2014 zestručněn a upraven tak, aby byl pro čtenáře srozumitelný.
- [2] Stanovisko Unie obhájců ČR č. 3/2016 k nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 4/14 ze dne 19. 4. 2016.
- [3] Rozhodnutí je opatřené právní větou doc. JUDr. Zdeňka Koudelky, Ph. D. Toto rozhodnutí bylo zveřejněno v Bulletinu Advokacie 10/2016.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)